

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/57706,78-rocznica-zbrodni-w-Palmirach-14-wrzesnia-2018.html>
27.02.2026, 14:00

78. rocznica zbrodni w Palmirach - 14 września 2018

Msza św. pod przewodnictwem metropolity warszawskiego kard. Kazimierza Nycza, modlitwa ekumeniczna, Apel Pamięci oraz ceremonia złożenia wieńców to główne punkty uroczystości upamiętniających wybuch II wojny światowej oraz ofiary niemieckich egzekucji w Puszczy Kampinoskiej. W obchodach rocznicowych, jakie odbyły się 14 września 2018 r. na Cmentarzu-Mauzoleum w Palmirach wzięli udział m.in. weterani i kombataneci, posłowie i senatorowie, przedstawiciele władz państwowych, Wojska Polskiego i samorządu terytorialnego. List do uczestników skierował prezydent Andrzej Duda, który o zamordowanych w Palmirach napisał, że *jedyną „winą”, za którą ponieśli śmierć, były ich zasługi dla Ojczyzny, walka o jej wolność i służba dobru wspólnemu pełniona ze szczególnym oddaniem*. Listy okolicznościowe napisali również marszałek Sejmu Marek Kuchciński oraz premier Mateusz Morawiecki. W uroczystościach wzięli udział zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej prof. Krzysztof Szwagrzyk.

W Palmirach spoczywa ok. dwóch tysięcy obywateli RP – Polaków i Żydów, głównie przedstawiciele inteligencji, zamordowanych przez Niemców w kilkudziesięciu masowych egzekucjach. Ginęli tu m.in. artyści, działacze społeczni i polityczni, urzędnicy, a potem również duchowni czy nauczyciele. Wielu z nich było mieszkańcami stolicy.

Mieszkańcy wsi Palmiry i Pociecha oraz pracownicy służby leśnej, narażając życie, zbierali informacje o ofiarach i starali się oznaczyć teren egzekucji. Dzięki temu prace ekshumacyjne rozpoczęto w tym miejscu zaraz po wojnie. Trzy betonowe krzyże, które tu postawiono, to symbol Golgoty i cierpienia ofiar. Ich dłuższe boczne ramiona mają przedstawiać rozwarłe ręce bezbronnego, rozstrzeliwanego człowieka.

Od 1973 r. w Palmirach istniało Muzeum Walk i Męczeństwa, które od stycznia 2010 r. nosi nazwę Muzeum – Miejsce Pamięci Pamiry. To oddział Muzeum Historycznego Miasta Warszawy. Placówka gromadzi fotografie, dokumenty i pamiątki związane z ofiarami egzekucji.

13 czerwca 1999 r. papież Jan Paweł II beatyfikował w Warszawie 108 polskich męczenników – ofiar II wojny światowej. W ich gronie był duchowny zamordowany w Palmirach – ksiądz Zygmunt Sajna. 17 września 2003 r. biskup pelpliński otworzył proces beatyfikacyjny kolejnych 122 polskich ofiar zbrodni niemieckich, wśród których znalazł się zamordowany w Palmirach ksiądz Kazimierz Pieniążek.